

PREZENTAREA CONDIȚIILOR DE CONSERVARE A PIESELOR TEXTILE LA POSESORI. STABILIREA CATEGORIILOR DE OBIECTE, A MATERIALULUI ȘI A TEHNICILOR DE LUCRU

MARIA HOLICU

Până către deceniul al cincilea al secolului nostru Dimbovița a constituit o pată albă a cercetărilor etnografice, sociologice sau antropologice. Această lipsă de cunoaștere a atras după sine ideea preconcepută că teritoriul județului Dimbovița ar constitui o zonă lipsită de individualitate, în ultimă instanță de specificitate din punct de vedere etnografic. La acesta a contribuit din plin și vecinătatea unor zone etnografice spectaculoase și bătute de cercetători ca : Muscel, Valea Prahovei, Argeș. Primul efect al acestei stări de fapt l-a constituit lipsa unor cercetări sistematice și, în consecință a unui patrimoniu muzeal de profil.

Puținele piese care au stat la baza muzeului țirgoviștean sînt elemente de incontestabilă valoare artistică populară, colecționate și donate instituției de George Olszchewski, din păcate aparținînd unor zone etnografice îndepărtate : nordul Transilvaniei, Banat, Gorj, Maramureș, Pădureni, Suceava și doar cîteva din zona apropiată, Muscel. Piesele colecției Olszchewski aflate în posesia muzeului nostru sînt în majoritate piese de porț : ii, oprege, cojoace, cîteva piese ceramice și mobilier pictat, transilvănean.

În primele decenii de existență a muzeului țirgoviștean preocupările etnografice sînt sporadice, iar achizițiile accidentale. Abia în ultimii ani cercetările etnografice se permanentizează prin înființarea unei secții de profil.

După primele luări de contact cu terenul etnografilor li s-a impus imperativul de a face cunoscută specificitatea și valoarea incontestabilă a produselor civilizației locale, necesară impunerii pe plan național a individualității etnice a acestei zone și concomitent de stabilire a locurilor comune prin care se încadrează în sfera largă a specificului național.

În urma acestor cercetări de teren soldate cu selectarea și achiziționarea a peste 1000 piese textile, s-a reușit să se realizeze un patrimoniu muzeal edificator pentru jumătatea de nord a județului, patrimoniu valoros ca document de gîndire și creație microzonală și zonală și în unele cazuri, națională.

Astfel, achizițiile efectuate în zona superioară Văii Ialomiței, s-au axat preponderent pe scoarțe, întrucît aici există principalele centre specializate din Muntenia : Moroieni, Pietroșița, Pucioasa, Runcu, prin achiziții s-au selectat piese pe următoarele criterii :

1. Vechime, specificitate, ținută artistică ;

2. Valoare artistică ;

3. Selectarea de eşantioane elocvente pentru toate motivele decorative și tehnicile de lucru cu frecvență în zonă.

Vedem deci, că fiecare dintre piese are pe lângă valoarea sa intrinsecă și valoare documentară, în special cele vechi ; valoare ce impune un tratament atent și susținut.

În microzona Văii Dîmboviței, în care portul este irelevant datorită vecinătății copleșitoare a Muscelului, s-a constatat că întreaga îndeminare a femeilor din zonă a fost canalizată pe domeniul textilelor de interior, piese care ajung la un rafinament deosebit și care în cadrul depozitelor noastre ocupă un loc și o atenție specială.

Aceiași situație o întâlnim referitor la piesele de port, categorie în cadrul căreia o mai mare atenție s-a acordat costumelor vechi, de lucru, confecționate pe plan local, decât celor spectaculoase de sărbătoare, importante în zonă.

Fiecare categorie devine relevantă cel puțin pentru o microzonă. celor vechi dublându-li-se valoarea, iar atenția de care trebuie să se bucure se impune a fi egală pentru toate timpurile (de un tratament bucurându-se în special cele supuse degradării).

Pentru a se lua măsurile necesare conservării în bune condițiuni a materialului etnografic existent în colecțiile muzeului nostru s-a procedat la următoarele demersuri :

1. pornind de la premiza că piesele achiziționate constituiau piese de uz și înaintea achiziției au suferit anumite tipuri de tratamente, s-au efectuat peregrinări în zonele de proveniență pentru stabilirea modului de folosință a pieselor, a tratamentelor suferite (de păstrare, curățare, uscare, călcare, dispunerii în cadrul interiorului etc.).

2. testarea informatorilor din zonă cu privire la materialele și tehnica de lucru, ca și la criteriile lor empirice de conservare, criterii care ulterior au fost supuse unei judecări de valoare în vederea aplicării unor sugestii.

S-a constatat astfel că piesele din categoria scoarțelor întâlnite în teren, confecționate din „lînă în lînă“ sau în urzeală de bumbac (cele mai recente) țesute în majoritate în tehnica „chilim“ și avînd în cele mai multe cazuri o cromatică de proveniență chimică au fost depistate în interiorul țărănesc de proveniență în următoarele tipuri de condiții :

a) cele „protejate“ împăturite, așezate în, sau pe lăzi ;

b) altele tensionate pe perete prin cuie, cu marginile neprotejate ;

c) așezate pe pat, astfel supuse folosirii permanente și tensionării pe margine și uneori îndoite la capete ;

d) piesele considerate de posesori ca uzate sau devalorizate, așezate pe jos, deci se rod, se murdăresc, suferă dese spălări. Piesele au mai avut de suferit în urma scuturării.

Textilele de interior țesute în război în două ite cu decorație aleasă sau brodată cu arnici care uneori se docolorează prin spălat sufereau de tensionare prin cuie bătute direct în pînză, dese spălări, apretări, albăstriri și călcări, iar cele „păstrate“ fiind împăturite și așezate în teancuri masive.

Piesele de port adunate din zonă, reprezintă o categorie cu mult mai diversificată din punct de vedere al materialului, tehnicii de lucru, moda-

lităților de utilizare și tipologie zonală și socială. Astfel ca materie primă și tehnică de lucru remarcăm :

- a) fibre animale — borangicul (la marama) ;
- b) lina — (fote, ițari, bete) ;
- c) fibre vegetale — bumbac, cînepă, in — (fote, cămăși, ii) ;
- d) fibre sintetice — mătase sintetică — (fote, exemplare mai recente).

Dacă aceste tipuri de fibre reprezintă textura, situația se complică în cadrul elementului decorativ.

Decorarea se face fie în război „ales“ sau prin brodat, materialele folosite fiind dintre cele mai deosebite și adeseori coexistînd în cadrul aceleiași piese :

1 fir metalic — întîlnit în mici cantități la marama, ii și bete și abundent la fote ;

2 arnici — la ii, cămăși ;

3 lînă — la fote (totdeauna aplicată pe lînă) ; și în cazuri mai rare, la cămăși ;

4 mătasea sintetică — frecventă la fote, ii și cămăși.

Cele mai vechi fote sînt țesute lînă în lînă în două ițe cu spată îngustă, în două foi, încheiate cu acul. Exemplarele mai noi sînt realizate dintr-o singură foaie în patru ițe „în coaste“ din bumbac, mătase, mai rar lînă. Decorul fotelor este totdeauna ales, iar în cazul pieselor întrebuițate la muncă se reduce la vârgi în alternanță cromatică.

Cămășile, iile și poalele sînt realizate din tradiționala „pînză de casă“, deci bumbac ((ațică“) țesut în două ițe, decorul cel mai frecvent fiind brodat „în cruci“, mai rar este ales și uneori ajurat. La piesele de acest gen, unele decorative sînt umplute cu fir, „fluturi“ mai rar mărgelile — materiale grele care tensionează pînza în special în zona alțiței. În cazul decorării cu arnici există piese la care vopseaua se pierde, deci intervenția de curățire este limitată pentru a nu se agrava procesul. Ițarii sînt piese fără elemente de decorație în zona Dimboviței, croiți din postav țesut în casă din fir subțire de lînă, în patru ițe, bătut apoi la piuă și croit după un sistem simplu.

În urma spălării repetate, datorită caracteristicilor fibrei de lînă, postavul se „bate“ piesa se micșorează ca dimensiune.

Piesele de port au fost întîlnite în teren în următoarele situații :

1) uz frecvent de fiecare zi ;

2) uz ocazional ;

3) „păstrate“ pentru moștenitori sau înmormîntare, aceste ultime două categorii fiind împăturite și așezate în teancuri, în lăzi sau în dulapuri.

Această trecere în revistă a categoriilor de piese, a funcționalității lor în momentul achiziției (deci conservarea la locul de proveniență) ca și a materialului și tehnicii de confecționare a pieselor o considerăm necesară pentru a stabili în continuare tratamentul pe care-l urmează acestea odată intrate în colecția muzeului.